

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלישלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

לא תהי' משבלה - תרצ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאָלדמאַן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה, ובתם רחל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראָסבוים,

ובנותיהם חי' מושקא וחנה מרים

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא, ובנם מנחם מענדל

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית, ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

MAAMAR
LO TIHYE ME SHAKEYLO – 5692

Copyright © 2004

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'inoyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"פ משפטים, מבה"ח וער"ח אדר, הננו מוציאים לאור — בפעם הראשונה — את המאמר ד"ה לא תהי' משכלה גו' אשר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע מש"פ משפטים, מבה"ח וער"ח אדר, ה'תרצ"ב. המאמר הוא המשך למאמר ד"ה אז ישיר דש"פ בשלח (יצא לאור לקראת ש"פ בשלח שנה זו).

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים — נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

מוצש"ק יתרו, כ"ב שבט, ה'תשס"ד
יום ההילולא הט"ז של הרבנית הצדקנית מרת חיי' מושקא נ"ע זי"ע
ברוקלין, נ.י.

להיות שההתפעלות תהי' בהתלהבות גדולה אבל אינו בר קיימא, וכמו שאנו רואין במוחש דלפעמים יתעורר האדם בהתעוררות טובה הן בענין הלימוד והן בענין העבודה בפועל ומדבר בהתפעלות גדולה בטוב ועילוי הדבר ההוא, ומסביר את הענין בכי טוב, ובהנוגע אל הפועל הנה לפעמי' הוא מתחיל לעבוד בפועל איזה זמן, ועל הרוב אינו בא כלל אל הפועל, ובכל אופן שאינה באותה המדה שהיתה ההתעוררות שלו כלל, דזהו עיקור ושיכול בעבודה. וזהו ועבדתם את ה"א וגו', דגם מי שהוא בכלל העובדים בקיום התומ"צ וקובע עתים לתורה, וגם לומד פנימי' התורה ומשכיל ומתחכם בהשכלה אלקית וגם מבינה משיגה ומסבירה בטוב טעם, ומ"מ הרי יכול להיות שיהי' עקר ומשכל, והסיבה לזה הוא העדר הקליטה בכי טוב, והיינו דעם היות שמשכיל ומשיג את הענין דהרי' ואלקי' כנ"ל, ומסביר אותו בפרטי עניניו, אבל אין הדבר נקלט אצלו בכי טוב שיהי' זרעא חייא וקיימא בעבודה בפועל, והסיבה לזה הוא לפי דכל השכלתו והשגתו בהענין הוא רק מה שיודע ומשיג רק את השכלי שבזה, ואינו נקלט אצלו האלקי שבזה, מען דארף דער הערן די געטליכקייט וואָס אין דעם ענין איז, ומאחר שאינו נרגש בו, באַ אים דער הערט זיך ניט האלקי שבזה, לזאת אינו נקלט אצלו, ובהעדר הקליטה הנה אחת משתי אלה או שהוא עקר לגמרי, היינו שאין שום הולדה במדות, או שהוא רק על זמן קצר שהו"ע השיכול שאינו בר קיימא. ולזאת מייחס זאת אל האם שהו"ע ההשגה, היינו דהשגתו אינה כדבעי. והעצה לזה הוא אם תעשה רצוני שהו"ע העבודה דקבע"ו, וכמ"ש במ"א דקליטת ההשגה באה ע"י ההתעכבות, היינו שיאריך בההתבוננות ויתבונן כמה פעמים באריכות, ואז יוקלט הענין אצלו בכי טוב. וזהו אם תעשה רצוני אז לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, דארץ הוא חלק הנשמה שבגוף כנ"ל, וכמ"ש במ"א דמקיפים שבנשמה הנה בד"כ הם שלמים, וכל המחסורים הוא רק בחלק הנשמה שבגוף, אבל אם תעשה רצוני בהעבודה דקבע"ו הנה אז גם בארצך לא תהי' משכלה ועקרה, ואז הנה את מספר ימיך אמלא¹⁵⁸, דימי האדם הגם שהם קצובים מ"מ כאשר הם הולכים בתורה ועבודה ה"ה מלאים באור. וענין המילוי הוא ע"ד אריכות ימים, ימים ארוכים¹⁵⁹, וכמאמר¹⁶⁰ מחיי' החיים יתנו לך חיים ארוכים ומתוקנים.

בס"ד, ש"פ משפטים, רצ"ב

לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, את מספר ימיך אמלא⁸⁰, ופרש"י אם תעשה רצוני, וצ"ל והלא כל זה בכלל הברכה הקודמת דכתי' ביי"ב ועבדתם את הוי' אלקיכם וגו' מקרבך, וא"כ מהו אם תעשה רצוני, דמשמע מזה דישנו מי שהוא עובד הוי', ולכא' הרי עבודתו עבודה שלימה, והראי' דכתיב בי' ברכה בלחם ומים דהיינו שמשפיעים לו השפעה מרובה, ומ"מ יכול להיות שיהי' ח"ו לא עלינו משכל ועקר, ורק דכאשר תעשה רצוני אז לא תהי' משכלה וגו'. והנה משכלה ועקרה הנה עקר ועקרה הוא בהעדר הולדות ר"ל, ושיכול ר"ל הוא שהנולדים אינם בני קיימא, וזה מה שהנולדים אינם ר"ל בני קיימא הרי זה נוגע לאב ואם כאחד, ולמה זה מייחס אל האם דקורא אותה משכלה ועקרה כלומר כאילו רק האם חייבת ואשמה בדבר זה⁸². ועוצ"ל למה זה מייחס אל הארץ באמרו בארצך, דמשמע מזה דבארצך יכול להיות שיהי' ח"ו שיכול או העדר הולדות ר"ל, ולזאת אם תעשה רצוני אז לא תהי' משכלה וגו', ומהו את מספך ימיך אמלא, מהו"ע המילוי בימים. ולהבין כ"ז בעבודה בנפש האדם ילהק"ת משנת"ל⁸³ דמצינו במאמרים המדברים בקר"ס כסתירת דברים, דלפעמים משמע דגדלה מעלת מדריגת הנשמות על מעלת מדריגת הים עד שהים נגזר ונקרע לפני משה ובנ"י, ולפעמים משמע דגדלה מעלת מדריגת הים על מעלת מדריגת הנשמות עד כי כל עילויים של הנשמות הוא ע"י הים דשם דוקא זכו לנבואה. וכן בענין מעלת התורה מצינו מאמרים שונים, דלפעמים מבואר דגדלה מעלת מדריגת הנשמות על מעלת מדריגת התורה, ולפעמים משמע דגדלה מעלת מדריגת התורה על מעלת מדריגת הנשמות. ונתבאר כי יש ב' מדריגות בנשמה, הארה ומקצת הנשמה המלוכשת בגוף, והב' שרש ומקור הנשמה כמו שהיא למעלה אשר ממנה נוזל ונוטף בהנשמה המלוכשת בגוף, דזהו"ע ההרהורי תשובה שבאים להאדם פתאום בלי שום הכנה כלל.

ט) וביאור הענין הוא, דהנה כתיב (דניאל י ז) וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה, אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא, ואמרז"ל (מגילה ד"ג ע"א) וכי מאחר דלא חזו מ"ט איבעיתו, דכתי' בקרא אבל חרדה גדולה נפלה עליהם וגו', רש"י, אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו, שר כל אדם למעלה, רש"י, והיינו חלק

158) ראה תו"א שם עט, סע"ב ואילך. תו"ח שם תלו, א ואילך (בהוצאה החדשה — ח"ב ש, ב ואילך). אוה"ת שם ע' א'רסא ואילך. וראה גם ד"ה הנ"ל תשי"ב (ספר המאמרים שם ע' 173 ואילך. תורת מנחם התועדויות שם ס"ע 331 ואילך).
 159) ראה רשימת היומן חורף תרצ"ה (חוב' קפו ע' 5): "אריכות ימים פירושה שכל יום בפני עצמו הוא ארוך. הצלחה בזמן. וזה הי' אצל הרשב"א". וראה גם תו"א תולדות יח, סע"ד.
 160) יומא עא, א (ושם: יתן לך).

80) משפטים כג, כו.
 81) שם, כה.
 82) ראה גם ד"ה לא תהי' משכלה באוה"ת משפטים ס"ע א'רמח ואילך.
 83) במאמר שלפניו — פרק א (לעיל ע' 000).

הנשמה שהיא למעלה מהנשמה המלוכשת בגוף, וחלק הנשמה שלמעלה נק' בשם מזל⁷² שהוא מלי' יזל מים מדליו (במדבר כד ז) ושחקים יזלו צדק (ישעי' מה ח), לפי שמחלק הנשמה כמו שהיא למעלה נזול ונוטף גילויי התעוררות בתשובה כנ"ל וכן השכלות והשגות באלקות גם בחלק הנשמה שבגוף, ועצם הנשמה היא למעלה גם מבחי' מזל, דמזל הוא שר כל אדם למעלה שהם המקיפים דנשמה, דמזל הוא בחי' מקיף דחי', ובחי' מקיף דיחידה עוד למעלה מזה, ועצם הנשמה היא למעלה גם מבחי' יחידה, וראי' לזה מהא דאי' במד"ר⁸⁴ חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, הרי"ם⁸⁵ דגם בחי' יחידה היא רק שם למדרי' שבנשמה ואינה עצם הנשמה, והיינו דעצם הנשמה היא למעלה גם מבחי' יחידה. והענין הוא⁸⁶, דהנה⁸⁷ אי' בע"ח שמ"א פ"ג⁸⁸ שיש ניצוץ קטן מאד שהוא אלקות ממש, נמשך ממדרי' תחתונה שבבורא, והיא מתלבשת בכח ניצוץ א' נברא שהיא נשמה דקה מאד הנק' יחידה⁸⁹, דזהו חמשה שמות נקראו לה נרנח"י, דבחי' יחידה ג"כ בכלל השמות של עצם הנשמה, ועצם הנשמה למעלה מזה⁹⁰, והוא הניצוץ קטן שהיא מהמדרי' התחתונה שבבורא. ובשעה"ק להרח"ו ז"ל ח"ג פ"ב אי' דנשמה מבריא' חי' מאצי' יחידה מא"ק, ובע"ח הנ"ל אי' דבפרצוף א"ק יש נשמה כלים ולבושים, וכפי המבואר שם הנה נשמה וכלים זהו בחי' הספירות דא"ק בבחי' אורות וכלים, ובשעה"ק הנ"ל כשמדבר בענין א"ק אי', עוד יש שם אור מחצב הנשמות שהוא לבוש לאור מחצב הספירות, א"כ הנה בחי' הלבושים דא"ק שהזכיר בע"ח הנ"ל זהו בחי' אור מחצב הנשמות שהוא לבוש לאור מחצב הספירות, ולפ"ז צריכים לומר דבחי' ניצוץ קטן מאד שהוא אלקות ממש, שאמר בע"ח הנ"ל, זהו מבחי' הספירות דא"ק, דבזה שייך לומר מדרי' תחתונה שבבורא ית'. ועם היות דעצם ואמיתת ענין בורא ב"ה ה"ז למעלה גם מבחי' הספירות דא"ק, שהרי גם הספירות דא"ק הם בכלל הנאצלים שהרי הספירות הוא מה שנמצאו ונאצלו מאוא"ס המאציל העליון ב"ה, מ"מ הנה אחר כ"ז הנה הספירות דא"ק הן אלקות ממש, והניצוץ אלקי שבנשמה שמבחי' אור מחצב הספירות יתכן לומר ע"ז שזהו בחי' תחתונה שבבורא. ובזה יובן הלשון דת"ז בהמאמר דפתח אלי"ם⁹⁰ לבושין תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא, דזה מה דנשמתין פרחין לבני נשא שהוא

דבקר"ס הי' ההתחברו' דעצם הנשמה עם הנשמה שבגוף דאז הרי משה ובני' הם בחי' אחת.

(יז) וזהו לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, דהנה בעבודה הרי צ"ל ב' הענינים סור מרע ועשה טוב שהם בעיקרם ב' מיני עבודה עד רום כל המעלות, דבשופטני (שופטים) לא עסקינן¹⁵², והיינו דמי שעדיין לא קרב אל הקדש ולא ביער את הרע ולא הכניס את האור בסו"מ וע"ט כפשוטו הנה אינו בכלל עובדי ה', ומקרא מלא דיבר הכתוב ועבדתם את הוי' אלקיכם, דמדבר במי שהוא עובד הוי' באמת, ועסקו בעבודתו הוא בסו"מ בדקות דקות שהו"ע עשיית הכלים, להיות כלי לאלקות דזהו וברך את לחמך וגו', ומ"מ הנה יכול להיות שלא יהי' לידת וגילוי האור¹⁵³, וגם אם לפעמים מתגלה איזה אור וגילוי הוא רק לפי שעה ואינו בר קיימא כלל, דזהו"ע עקר ושיכול בעבודה בנפש האדם. ועיקור ושיכול זה מתיחס בעיקרו אל האם, דהנה אבא ואימא הם חו"ב שהם השכלה והשגה, וכת"י¹⁵⁴ אם הבנים שמחה, דבנים הם מדות, דלידת המדות הם מאו"א¹⁵⁵, וכמו שאנו רואין במוחש דכאשר האדם משכיל ומתחכם באיזה דבר ומשיגה בטוב, והיינו דכאשר משכיל אשר דבר זה הוא דבר טוב, ומשיג זאת בהשגה טובה, הרי בהכרח שמתעורר מדת האהבה בלבבו להתקרב אל הדבר הטוב ההוא, וכן הוא בפועל אשר לא ינוח ולא ישקוט עד אשר משיג הדבר הטוב ההוא בפועל, אשר ע"כ כאשר עוסק בידיעת והשגת אלקי, כמו עד"מ כשמשכיל ומתחכם בהענין דהוי' ואלקי' כולא חד¹⁵⁶, דאלקים הוא כח ואור האלקי המוסתר שהו"ע הטבע, והוי' הוא האור האלקי הגלוי, ומשיג את הענין בטוב טעם בהשגה טובה איך דאני הוי' לא שנית¹⁵⁷, שהטבע עצמו הוא אלקות ממש, ומתבונן בזה שעה ארוכה, הרי בהכרח ידיעה והשגה זו יפעול בו התפעלות המדות באהוי"ר, ואשר בגלל זאת ישנה את טבעו הגשמי שלא יהי' נמשך אחרי עניני העולם, ער זאָל ווערען קאַלט צו אַלע עניני עולם, ועיקר עסקו יהי' בתורה ועבודה, ויברר ויזכך את מדותיו להיות עפ"י התורה, ובמוחש אנו רואין שאינו כן, דהגם שיודע את הענין ומשיגו בכי טוב, ומ"מ אינו מתפעל על זה כלל, ונשאר רק בהעלם במוחו. ולפעמים הוא מתפעל על זה ואפשר

(152) ע"פ לשון חז"ל — ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. מז, א. ובכ"מ.

(153) ראה ד"ה לא תהי' משכלה בתו"א משפטים עה, ד ואילך. תו"ח שם תלא, א ואילך (בהוצאה החדשה — ח"ב רצו, ב ואילך). אוה"ת שם ע' א'רנה ואילך. וראה גם ד"ה הנ"ל תשי"ב (ספר המאמרים תשי"ב ע' 170 ואילך. תורת מנחם התוועדויות תשי"ב ח"א ע' 329 ואילך).

(154) תהלים קיג, ט. וראה לקו"ת שמע"צ פח, ד.

(155) ראה תניא פ"ג. ובכ"מ.

(156) ראה זח"ב כו, ב. וראה ד"ה וידעת דש"פ פקודי שנה זו (תרצ"ב). ספר המאמרים

תרח"ץ ע' רעא ואילך. ובכ"מ.

(157) מלאכי ג, ו.

(84) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. בכמה מקומות (ודפוסים) הוא בשינוי סדר. אבל כ"ה (נרנח"י) בעץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. שער הגלגולים בתחילתו. ובכ"מ.

(85) ראה ספר המאמרים תרצ"ו ע' 56. וש"נ.

(86) הבא לקמן (עד סוף הקטע) — מיוסד על ד"ה ויהי אומן שבהערה 1. וראה גם ספר המאמרים תרע"ח ע' ריג ואילך. תש"ה ע' 54 ואילך.

(87) ראה גם ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' ערב ואילך.

(88) כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאָוו, תק"ס. ובדפוסים שלפנינו: עץ חיים שבהערה 84.

(89) ראה לקו"ת פ' ראה כז, א.

(90) יז, א.

בסדר האצ"י הנה בשרשו הוא מהלבושים דא"ק שזהו אור מחצב הנשמות, א"כ עצם הנשמה הוא מספ"י דא"ק.

י) **אמנם** בפרטיות המדריגות הנה עצם הנשמה היא למעלה גם מבחי' ספירות דא"ק. דהנה ענין הלבוש בכל מדרי' שהיא גם במדרי' היותר עליונה הוא בחי' התפשטות, היינו שמלביש רק את המתפשט ולא את עצם ומהות הדבר, וכמ"ש במ"א בארוכה⁹¹, ועד"מ הלבושים דמחור"ד שהן מלבישי' רק את ההתפשטות של אור השכל, וגם אפי' המח' שהיא לעצמו ה"ז ג"כ רק בהתפשטות של השכל, דעצם מהות השכל הוא למעלה גם ממח', וכמו בטרדתו בעומק ופנימיות השכל הרי אינו מרגיש האותיות כלל, ועיקר עצמות השכל הוא מה שלמעלה מהאותיות, כי האותיות בכל מדרי' ובחינה שיהיו הן לבושים שהוא התפשטות. ולפי"ז מובן דלבושים דא"ק הוא בחי' חיצוניות דא"ק ונק' אדם דבריאה דכללות⁹², ומהאי טעמא נק' בשם מח', שהרי זהו מחזה"ק על כללות ההשתל' שהוא בחי' ההתפשטות דאוא"ס, והגם דבמחזה"ק הרי כולם נסקרים בסקירה א"ס⁹³, ומ"מ הרי נקראים בשם דורות⁹⁴, דדורות הם דרגות⁹⁵ שזהו בחי' שטח. ועם היות דמח' דא"ק הוא בחי' הסכם לבד ולא מח' ורצון ממש⁹⁶, ומ"מ ה"ז מח' שזהו לבוש לבד. ולפי"ז הנה הניצוץ אלקי דנשמה הוא מבחי' פנימי' א"ק, ופנימי' א"ק הוא מה שלמעלה מהתלבשות בכלים דא"ק, דהאור המתלבש בהכלים נחשב בכלל הכלים⁹⁷, והיינו דאור הקו המתלבש בהכלים דא"ק הוא בכלל בחי' חיצוני' א"ק, ופנימי' א"ק הוא מה שלמעלה מבחי' התלבשות בכלים, והוא מ"ש בע"ח שער המלכים⁹⁸ שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק, והיא בחינה אחרונה דבחי' אצ"י דכללות, וכדאי' בזה"ר"ק בפ"י המאמר בראשית דט"ו⁹⁹ דכשם שמל' דאצ"י נעשה עתיק לבריאה, כמו"כ מל' דאצ"י דכללות נעשה עתיק לאדם דבריאה דכללות, וזהו מדרי' תחתונה שבבורא ב"ה¹⁰⁰. ולפי"ז יובן דעצם הנשמה שהוא הניצוץ קטן מאד, שהוא אלקות, הוא בחי' עתיק שבנשמה, והיא

הנה אפי' בחי' היותר עליונה דקרי"ס, והיינו זה מה שנקרע ונתגלה בחי' ההעלם דבחי' עליונה שבכתר כנ"ל, ה"ז רק אותה הבחינה והמדריגה שהוא בבחי' ממוצע בין המאציל העליון ב"ה אל הנאצלים, והיינו בחי' תחתונה שבמאציל שנעשה בבחי' ממוצע שמתעלם בפנימי' הכתר כנ"ל בכדי שיהי' בחי' שרש ומקור לנאצלים, א"כ ה"ז בחי' העלם השייך אל העולמו', והגם שאין זה בחי' ההעלם של הגילוי, דרק ההעלם של הגילוי הוא שרש ומקור הנאצלי', מ"מ ה"ז מה שמתעלם בכדי שיהי' בחי' העלם של הגילוי, אבל הנשמות ה"ה מושרשים בבחי' עצמות א"ס, הרי שגדלה מעלת מדריגת הנשמות על מעלת מדריגת הים. וזהו מה שגידל אתכם דוד בספרו שאמר לגזור י"ס לגזורים, והיינו שדוד הודיע דזה מה שהים נקרע לפני ישראל הוא מצד עצם מעלת הנשמות שהן למעלה מהים, ולכן הנה זה דוקא נקרא בשם הגדלה, והיינו דזה מה שמבואר בתו' ענין קרי"ס הגם שמבואר בארוכה כנ"ל ומ"מ אין זה נקרא הגדלה לפי שבתורה מבואר הנס דקרי"ס כמו שמבואר כל האותות והמופתים בתורה, ואינו מבואר ההגדלה של מעלת מדריגת הנשמות, ואדרבה הנה בזה שנא¹⁴⁹ ובנ"י הלכו כיבשה בתוך הים, הנה בזה מבואר מעלת מדרי' הים, דנשמות שהם בבחי' ארץ נתעלו ע"י הים, שהי' בהם גילוי בחי' עדאתכ"ס בגילוי כנ"ל, אמנם דוד מחלק קריעת הים והעברה בתוכו לב' ענינים, ואומר לגזור י"ס לגזורים כל"ח, והעביר ישראל בתוכו כל"ח, דלגזור י"ס לגזורים זהו מעלת ישראל שהים נתבטל לפניהם מצד עצם נשמתם, והעביר ישראל בתוכו הוא מעלת הים שהנשמה שבגוף נתעלה על ידו. וזהו שאנו אומרים בנוסח ההגדה אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיינו¹⁵⁰, ולכאורה מפני מה דיינו בזה, אך הענין הוא דבזה הודיע מעלת ישראל שהן למעלה מן הים, דהים נקרע לפניהם. וזהו מה שאנו אומרים בוקע ים לפני משה, היינו גם מדרי' משה שבכאו"א מישראל שהוא בחי' הדעת אלקי שבכאו"א מישראל¹⁵¹, שהרי כאו"א מברך חונן הדעת, וְאֵס בַּעַד יַעֲדֵרְעֵן אִיז דָּאָ אֶ יְדִיעָה וְהַכְרָה אִין אַלְקוֹת שְׁזֵהוּ מִצְד עֲצֵם הַנְּשֵׁמָה, וְזֵהוּ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה, שְׁהוּא בְּחִי' עֲצֵם הַנְּשֵׁמָה. וְזֵהוּ אִז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, אִז הוּא עֲצֵם הַנְּשֵׁמָה שְׁהוּא מֵאֵז וּמִקְדָּם, הֵינּוּ הַנִּיצוֹץ הַאֲלֵקִי שֶׁבְנִשְׁמָה שְׁהוּא מְדַרְי' תַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּבוֹרָא יִת' כְּנִ"ל, וּמִפְרֵט מֹשֶׁה וּבְנֵי לִפְנֵי שְׁהֵם ב' בְּחִינּוֹת וּמְדַרְיגוֹת, עֲצֵם הַנְּשֵׁמָה וְהָאֵרָה וּמִקְצַת הַנְּשֵׁמָה הַמְּלוּבֶשֶׁת בְּגוֹף. ועם היות שמפרט אותם להיותם מדריגות חלוקות בעצם מהותן, וכנ"ל דעצם הנשמה הוא הניצוץ אלקי מדריגה התחתונה שבבורא ב"ה, ומקור הנשמה כמו שהיא למעלה הם המקיפים דחי' יחידה, וההארה ומקצת הנשמה המלובשת בגוף, מ"מ אומר ע"ז ישיר ל' יחיד, להיות

91) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשי"ו. ע' תשכ"ו. ועוד.

92) ראה מאמרי אדמו"ר הוקן ענינים ע' א ואילך. ועם הגהות וכו' — אוה"ת ענינים ע' עז ואילך. לקו"ת מסעי צה, א ואילך. וראה גם ד"ה בראשית ברא שנה זו (תרצ"ב).

93) ע"פ ר"ה יח, א (ובחז"א ג מהרש"א שם).

94) ישע"י מא, ד: "קורא הדורות מראש".

95) ראה לקו"ת מסעי צה, ב. המשך תרס"ו ע' רא.

96) אוה"ת ענינים ע' פז ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' כג ואילך.

97) ראה אוה"ת שם ע' צז ואילך.

98) כ"ה גם בד"ה ויהי אומן שבהערה 1. ובלקו"ת הוספות לויקרא נא, ד מציין: שער שבירת הכלים פ"ה. ובלקו"ת מסעי שם מציין: שער ח' פ"ה. והוא בדפוס שקלאו, תק"ס. ובדפוסים שלפנינו: שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו.

99) = זהו הרקיע לזהר חלק א טו, א.

100) ראה ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' רעא ואילך. המשך תרס"ו ע' קסא.

149) בשלה יד, כט. טו, יט.

150) ראה גם שיחת ליל ב' דחג הפסח תשכ"ו.

151) ראה תניא פמ"ב.

מתלבשת בכח ניצוץ אחד נברא שהיא נשמה דקה מאד הנק' יחידה, הוא בחי' אריך שבנשמה, ונקראת יחידה שמקבלת מבחי' יחיד¹⁰¹.

יא) **והנה** מכל זה יובן דבנשמה יש ב' בחינות ומדרי', הא' היא ההארה ומקצת הנשמה המלוכשת בגוף, והגם דהארה זו ומקצת זה הוא מקצת מן העצם שהעצם קשור בו כנ"ל, מ"מ הנה זה רק מה שהעצם הוא קשור בו ואין זה מה שמתלבש, ועוד זאת הנה גם זה מה שקשור הוא רק בחי' מזלייהו, שהם המקיפים דחי' ויחידה, ונת"ל דהמזלות דחי' ויחידה הם רק שמות להעצם, דעצם הנשמה שהיא הבחי' והמדרי' הב' הוא הניצוץ האלקי הנ"ל. דבזה יובן המאמרים חלוקים הנ"ל בענין מעלת מדרי' הנשמות על מעלת מדרי' התורה, ומעלת מדרי' התורה על מעלת מדרי' הנשמות. דהנה הנשמה המלוכשת בגוף, הרי הגוף והנה"ב מעלימים ומסתירי' על אור הנשמה, וכמ"ש¹⁰² יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה וגו', דבירידת הנשמה למטה הרי יש לה נסיונות קשים, כמו חגוי הסלע ממש, ובאה לידי דרגות כאלו שהאור האלקי הוא מוסתר ונעלם דזהו סתר המדרגה, מדריגות של העלמות והסתרים, ולזאת הנה התקשרות הנשמה באלקות הוא ע"י התורה, כי תורה ונשמו' שניהם מושרשים בהעצמות ונמשכים מן העצמות כנ"ל, אבל חלוקים באופני התגלותם, דהגם שהנשמה כמו שהיא למטה מלוכשה בגוף גשמי הוא מקצת מן העצם שהעצם מקושר בה, ומ"מ ה"ה בבחי' מציאות, והתורה הרי אורייתא וקוב"ה כולא חד¹⁰³ להיות דתו' היא אור וכמ"ש¹⁰⁴ ותורה אור, דמעלת האור הוא שנמשך בכל מקום, ובכל מקום שנמשך הוא בגילוי, וזהו ותורה אור שנמשלת לאור דבכ"מ היא בגילוי, ויש תורת האצ"י ותורת הבריאה, דזהו פירוש המלות עפ"י כוונת האריז"ל¹⁰⁵ בהנוסח שאנו אומרים בברכה¹⁰⁶ ועל תורתך שלמדתנו, תורתך כמו שהיא באצ"י, שלמדתנו כמו שהיא בעולם הבריאה¹⁰⁷, דהכל הוא אלקות בגילוי, רק שתורת הבריאה מדברת בעניני הנבראים ותורת האצ"י מדברת בענינים הנאצלים שהכל הוא באלקות, והוא רק ע"ד הפרש בענין לימוד ההלכות של תורה כמו שהיא למטה בגשמיות ללימוד הלכות אלו ממש בגעה"ת וגעה"ע, אשר שם אין המציאות דלמטה ולומדים

באבותך חשק הוי' לאהבה אותם ויבחר בזרעם וגו'¹⁴⁵, הרי דגדלה מעלת מדריגת הנשמות על מעלת מדרי' התו' וע"כ נש"י ממשיכים בחי' עצמות א"ס בתורה. אמנם בכדי שהנשמה שמלוכשת בגוף ונה"ב ומצטרך לאו"ש גשמיים תגיע למעלה ומדרי' גבוה כזו, הנה זהו ע"י העבודה בסדר והדרגה, וזהו מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' קעביד לקשר נפשו באלקות ע"י התורה, אבל בתנאי דהלימוד יהי' ע"מ לקיים בפועל, ועי"ז מגיע בשרש ומקור הנשמה כנ"ל וממשיך תוס' אור בתורה. וזהו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב¹⁰², היינו דכאשר התורה היא אצלו תורה צוה לנו משה, שהוא מסור ונתון לנותן התו' ית', אז הנה מורשה קהלת יעקב, התורה היא כלה מאורסה לאיש נש"י שהן הממשיכים עצמות א"ס בתורה.

טז) **ועפ"ז** יובן ג"כ המאמרים המדבריי' בענין דקרי"ס, מה שלפעמים משמע דנש"י נתעלו ע"י הים, ולפעמים מבואר שהים נתבטל לפני נש"י, דשניהם אמת, דהנה ים ויבשה הוא עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, וכמאמר כל מה שיש ביבשה יש בים, רק שההפרש ביניהם הוא¹⁴⁶ דברואים שבים הן מובלעים במי הים ואינן נפרדי' כלל ממנו, וזהו כל חיותם¹⁴⁷, וברואים שביבשה הגם שמקבלים חיות מן פרי הארץ מ"מ ה"ה נפרדי' מן הארץ. והדוגמא מזה למעלה הוא דנבראים דעדאתכ"ס הן בטלים ומיוחדים ממש באלקות, ונבראים דעדאת"ג הן בבחי' יש ודבר נפרד. והנה הנשמו' למטה הן בבחי' ומדרי' ארץ כמ"ש (מלאכי ג יב) כי תהיו אתם ארץ חפץ וגו', וכנ"ל דנשמו' דבי"ע הן בבחי' יש נברא, ובקרי"ס הנה הים שהוא בחי' עדאתכ"ס נעשה יבשה עדאת"ג, וע"כ הנה הנשמו' למטה נתעלו ע"י הים, היינו שנתגלה להם בחי' ההעלם דעדאתכ"ס בגילוי. וזהו שזכו לנבואה, דנבואה הוא גילוי ההעלם, ובקרי"ס שההעלם האיר בגילוי ע"כ זכו לנבואה, והנבואה הי' במדרי' משה, מפני שבקרי"ס הי' גילוי האצ"י, וגם המדרי' שלמעלה יותר עד רום המעלות כנ"ל. ובד"כ הנה עדאת"ג הן עולמות בי"ע שנקראים עולם הזה בבחי' גילוי לפי שנתהוו יש מאין¹⁴⁸, ואצ"י הוא בחי' עדאתכ"ס, וכנ"ל דאצ"י נק' העלם לגבי בי"ע שאינו מושג, אמנם בקרי"ס שהי' גילוי האצ"י לכן הי' אצלם גילוי בחי' זה. וכ"ז הוא מעלת הים מה שהנשמו' הנק' בשם ארץ שהם הנשמו' שבגוף נתגלה להם ההעלם דאצ"י, אבל עצם הנשמה ה"ה למעלה מן מעלת מדרי' הים, דים הוא בחי' עדאתכ"ס ה"ז בחי' עלמין, ונשמות הרי קדמו לעולם, ולכן

(145) עקב י, טו.

(146) ראה לקו"ת צו יד, ב ואילך. שער האמונה פנ"ב (פד, א ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' שסט ואילך. ספר המאמרים תרנ"ט ע' קמה ואילך. לקו"ש ח"כ ע' 172.

(147) ראה חולין שבעה ע"ז ג, סע"ב. וראה ברכות סא, ב.

(148) ראה לקו"ת בשלח א, ב.

(101) ראה לקו"ת פ' ראה כה, א. ספר המאמרים תרצ"ו ע' 57. וש"נ.

(102) שה"ש ב, יד. וראה לקו"ת שה"ש טז, סע"ד ואילך.

(103) תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.

(104) משלי ו, כג.

(105) ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 153. הי"ש"ת שבעה ע"ז 1. וש"נ.

(106) בברכה שני'.

(107) ראה לקו"ת עקב יז, ב. אוה"ת תשא ריש ע' איתתקע. פ' ראה ע' תשסא. ספר

המאמרים תרכ"ז ע' קסו. תרל"ד ע' רעח.

מישראל המניח תפילין, אם יודע אשר ח"ו לא הניח תפילין, הנה בודאי יגיע הדבר אל עומק נקודת לבבו ממש, א"כ זה שאינו מדקדק בזה, הוא רק מפני העדר שימת לבבו, אבל העדר שימת לבבו מביא לידי זה ר"ל שאין מספיקין בידו לעשות תשובה.

(טו) **[וכש]**ם שהוא כמצות תפילין כן הוא בשארי מצות כמו ציצית ונט"י תפלה וברכת המזון וכדומה בכל המ"ע ול"ת שהוא בכלל שומר מצוה, דנושא ציצית ומתפלל, אבל אם ציציותיו כשרות כהלכתן, ואם נוטל ידיו כדינם אינו נוגע לו, ולהיות שבכללותו ה"ה שומר מצוה ולפי דעתו מתנהג עפ"י תורה, אינו שם לבו על ענין התשובה, והוא עוד נהנה מעצמו, ער איז פון זיך צופרידען, ומכבד א"ע, ובפרט כאשר הוא יודע ספר, ומכש"כ מי שהוא לומד תורה, ובטבעו הוא בעל גאווה הנה גם הרוחניות שלו הוא גסות, הנה כה הלוך ילך מדרגא לדרגא בגסותו וישותו עד אשר ר"ל נעשה מוחו אטום ולבו ערל, שאינו יודע ומרגיש כלל בעוצם שפלותו שהוא מלא כתמים ומשוקץ ומתועב במדותיו הרעים, ולא עוד אלא שהוא יקר ומכובד בעיני עצמו להיות נחשב לבעל מדריגה, והיינו שיוורד ר"ל מדחי אל דחי עד שמגיע ר"ל לידי שפלות כזו שר"ל השקר נעשה אצלו אמת, והיינו דתמורת זה שהאמת הוא שהוא חוטא ומחטיא את הרבים, דמי שהוא בן תורה ועוסק בתורה ואינו מדקדק וזהיר בקיום המצות כהלכתן, הנה לבד כי חטאתו גדול מאיש הפשוט כנודע, הנה עוד זאת הרי ח"ו חטא הרבים תלוי בו, וכן בענין המדות דכאשר בן תורה הוא בעל מדות רעות ונהגות מגונות הוא גרוע יותר באין ערוך מאיש הפשוט, ואינו אלא לפי שירד בשפלות כזו שהשקר נעשה אצלו אמת, והיינו שהאמת שלו הוא שקר. הנה העצה לזה להיות דחק ונכנס, והיינו לשבור כל מהותו גסותו וישותו, זיך צו ברעכען, ואז יעשה תשובה, ואין לך דבר שעומד בפני התשובה¹⁴², שבאמת הנה זהו רק מצד מעלת הנשמה בעצם מהותה שגם בלא תומ"צ ה"ה מתקבל בתשובה ונסלח לו, וגם שמתמלאים כל הפגמים, היינו לבד זאת שנסלח לו הרי מתמלאים כל הפגמים¹⁴³, דזהו מה שזדונות נעשו כזכיות היינו דתמורת מלא עון נעשה מלא מצות, והיינו להיות כי התורה היא רק בבחי' המשכה מהעצמות, והתשובה מגעת בעצמו א"ס ב"ה אשר משם נמשך למלאות כל הפגמים. וכזה יובן דעת ר' אבהו במעלת בעלי תשובה שאמר (ברכות דל"ד ע"ב) מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין, והיינו מפני שבתשובה מגיע בבחי' העצמות, ומשם נמשך למלאות כל הפגמים, ה"ז למעלה מתומ"צ דצ"ג¹⁴⁴. דכ"ז הוא רק מצד מעלת הנשמה, דרק

כל ההלכות בפנימיותם וענינם הרוחני¹⁰⁸, ועד"ז הוא ההפרש בין תורת האצי' לתורת הבריאה, אבל הכל הוא בחי' גילוי, ונשמות הנה עם היות שנמשכי' מן העצמות ומ"מ הרי נעשו דבר בפ"ע כבי' מן העצמות, וכמשל הבן אף שהוא מעצמות מוח האב¹⁰⁹ ומ"מ נעשה במציאות בפ"ע, וע"כ הנשמות כשירדו לבי"ע נעשו בבחי' יש נברא ממש, ולזאת הנה הם בבחי' התלבשות ותפיסא ממש בגוף ונה"ב שמעלימי' ומסתירי' ומחשיכים אורה.

(יב) **והסיבה** לזה הוא מפני שהנשמה נעשית דבר בפ"ע, ואשר ע"כ הנה בכדי שתהי' התקשרות הנפש באלקות הוא ע"י התורה שהיא עוז ותושי¹¹⁰, היינו עוז ותוקף להנה"א, ותושי' לנה"ב, שמתשת כח הנה"ב ונותנת כח להנה"א שיהי' ההתגלות של אור הנשמה, ועי"ז נמשך אלקות בעולם ג"כ ע"י התורה. דזהו דכתיב¹¹¹ הליכות עולם לו, דלהשלים הכוונה האמיתית להיות לו ית' דירה בתחתונים, דזהו עולם לו היינו לעשות את העולם הגשמי כלי לו ית', הוא ע"י הליכות ל' רבים שהם ב' הליכות, הא' מלמטלמ"ע ע"י התפלה שהיא עבודה שבלב¹¹², והב' ההילוך מלמעלמ"ט ע"י התורה, דע"י שמקשר נפשו בתורה ממשך גילוי אלקות בעולם. וז"ש¹¹³ עוטה אור כשלמה שהתורה היא בחי' לבושו של הקב"ה שמתלבש בלבוש התורה ונמשך עי"ז גילוי אלקות בעולם¹¹⁴. והשני בחינות ומדריגות שבתורה אור ושלמה, הוא להיות שהתורה היא ממוצע בין אוא"ס ונש"י, וכמו"כ הנה התורה ממוצע בין אוא"ס ב"ה ועולמות, וכמאמר¹¹⁵ קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, וכתיב¹¹⁶ ואהי' אצלו אמון ואי' במד"ר (בראשית בתחלתו) אמון, אמון, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה וכו' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם, וכל ממוצע ה"ה כלול מב' מדרי', מהמדרי' התחתונה שבעליון, ומהמדרי' העליונה שבתחתון, וכנ"ל¹¹⁷ בענין ספי' המל', דמל' דאצי' היא ממוצע בין אצי' לבי"ע, דאצי' הוא בחי' עצמי, ולכן הרי אצי' אין סוף להתפשטותו כנ"ל, ובאצי' הנה מושג שם מהות אלקי', דזהו מה שאבא עילאה מקננא באצי' כנ"ל שהוא בחי' חכ', דבחק' הוא ראיית המהות, ובי"ע הוא בחי' מציאות, והיינו דמה

(108) ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 153 ואילך. וש"נ.

(109) ראה לעיל פרק ד (לעיל ע' 000).

(110) מכילתא בשלח טו, ב. ויק"ר פל"א, ה. סנהדרין כו, ב. וראה תו"א ר"פ יתרו ובהוספות

לתו"א שם. ספר המאמרים ה'ש"ת שבהערה 1.

(111) חבוקק ג, ו.

(112) תענית ב, א.

(113) תהלים קד, ב. וראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ.

(114) ראה תניא פנ"ב.

(115) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(116) משלי ח, ל.

(117) במאמר שלפנ"ז — פרק ג (לעיל ע' 000).

(142) רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. וראה זהר חדש (מהנ"ע) בראשית יט, ד. ירושלמי פאה

פ"א ה"א.

(143) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות וידי ותשובה (לח, א ואילך). ובכ"מ.

(144) = דצדיקים גמורים.

שמושג בהנבראי' דבי"ע הוא רק ידיעת המציאות דאלקות בלבד, ומוכן דבזה גופא הרי יש חילוקי מדריגות בבי"ע עצמן, אבל בכללות הוא רק ידיעת המציאות בלבד, דידיעת המציאות אינו מסוג הענין דראיית המהות, והיינו דלבד זאת מה שענין הידיעה אינה בערך ענין הראי', הרי יובן דידיעת המציאות הוא אינו כלל מאותו הסוג דראיית המהות, דבידיעה הוא רק מה שהוא לפי אופן מדריגתו ומהותו של המקבל היודע, וג"ז הנה ידיעתו הוא רק במציאות הדבר ההוא, וראיית המהות הוא העצם כמו שהוא, א"כ בין אצי' לבי"ע הרי בהכרח שיהי' ממוצע, הנה הממוצע הוא בחי' מל', וכנ"ל שיש בה ב' בחי', פנימי' המל' שמקבלת האורות העצמיים דאצי', וחיצוני' המל' ראש ומקור לנבראים, הנה כמו"כ הוא בהממוצע דתורה, דכתיב¹³⁷ ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, שזהו בחי' האור שבתורה, פנימי' התורה שהוא בחי' אוא"ס הבל"ג ובלתי בעל תכלית, והמדרי' הב' בחי' שלמה שבתורה שהוא שרש ומקור הגבול, והוא גליא שבתורה, דכל הענינים הם בהגבלה כמו אלו טריפות ואלו כשרות, וכן בכל דבר הלכה והשכלה שהוא במוגבל.

(ג) **והנה** בעומק פנימי' הממוצע דתורה, הרי תורה היא ממוצע בין האוא"ס ונשמות, ובין אוא"ס והעולמות, דנשמות ועולמות הם רחוקים זה מזה, וא"כ במילא הרי גם מדריגת מהותי הממוצעים רחוקים זה מזה, דאינו דומה מעלת מדריגת מהות הממוצע שבין אוא"ס ועולמות למעלת מדריגת מהות הממוצע שבין אוא"ס ונשמות. וזהו כללות ענין הב' מדריגות דאור ושלמה שבתורה שהן ב' בחינות ומדריגות חלוקות במהותו ועצמותו של מדריגת מהות הממוצע עצמו. דהנה שלמה הוא לבוש ואור, אלא שהכוונה הוא בהאור הבא מן הלבוש, וכדאי' במד"ר (בראשית פ"ג פסקא ד') מהיכן נבראת האורה, מלמד שנתעטף בה הקב"ה כשלמה והבהיק זיו הדרו, וזהו הממוצע דשלמה שהוא הממוצע על האור דעולמות, ואור שבתו' הוא הממוצע דנשמות. ולפי"ז הנה עוטה אור כשלמה הם ב' מהותי ממוצע שבתורה, והגם שהם ב' מדריגות חלוקות ורחוקים זה מזה, דהממוצע דשלמה אינו דומה להממוצע דאור, מ"מ הנה יש במה שהם משתוים, והיינו כשם דשלמה שהוא לבוש הנה הממוצע הוא האור הבא מהלבוש, הנה כמו"כ בהממוצע דאור הרי יש בה ג"כ הלבוש הבא מן האור, והיינו דבשלמה ואור הנה בכל אחד מהם יש ב' מדריגות, בשלמה הוא הלבוש והאור הבא מן הלבוש, ובאור יש ב' מדרי', האור, והלבוש הבא מן האור. דזהו עוטה אור כשלמה, דשניהם שוים, דבשלמה הוא לבוש ואור, ובאור הוא אור ולבוש. וזהו תלת קשרין מתקשראין דא בדא, דהתקשרות הנשמה באלקות הוא ע"י התורה, היינו הלבוש והאור שבתורה, הכוונה גליא ופנימית התורה, ועי"ז שהאדם מתקשר להקב"ה ע"י התורה שהוא בחלק הנשמה המלוכשת בגוף, הנה האדם עולה ומגיע למקור הנשמה כמו

העצמי בתורה, והיינו דמעלת מדרי' הנשמה היא למעלה ממעלת מדרי' התורה. וראי' מוכחת על זה הוא מענין התשובה, דהתורה אומרת יביא אשם ויתכפר לו, והקב"ה אומר יעשה תשובה ויתכפר לו¹³⁴, וההפרש הוא¹³⁵ דקרבן מכפר אותו העון, וע"י התשובה הרי יש גם מדרי' כזו אשר זדונות נעשו זכיות¹³⁶, והיינו דאפילו מי שר"ל עבר על כל התורה כולה מועיל תשובה, דענין התשובה הוא רק באופן דחק ונכנס¹³⁷, דיש דברים המעכבים את התשובה, ויש כאלו אשר ר"ל אין מספיקין בידם לעשות תשובה¹³⁸, ובאמת הא בהא תליא דלפי שנמצא בו דברים המעכבים את התשובה, והוא אינו שם לבו לזה, לזאת אין מספיקין בידו לעשות תשובה, עד אשר ישים לבו לזה, ובזה גופא הרי יש בכמה אופנים שונים, ודבר זה יכול כל אדם למצוא בעצמו באופנים מאופנים שונים, דהנה אנו רואין במוחש דבענין קיום המצות הרי יש כאלו שהם מקיימין רק כפי המוכרח, היינו הן בכללות ענין המצות מקיימין רק מה שהם מבינים בדעתם שצריכים לקיימן, והן בכל מצוה בפרט הנה אופן עשיית המצוה הוא בקרירות, דבענינים הגשמיים הרי אנו רואי' דכל תנועה מוליד חום, והחום מביא רגש, והי' צ"ל בקיום המצות ג"כ באופן כזה, והם הנה לא זור¹³⁹ שאינם מתעוררים בקירוב והם בקרירות, אלא עוד זאת שאין בהם שום רגש של יראת שמים כלל, וכמו במצות תפילין, הנה הוא מניח תפילין, אבל אם התפילין הם כשרים כתיקונן, הן בגוף ועצם התפילין, היינו הפרשיות והבתים, והן באופן הנחתן, אם מניח אותם במקומם כדינם, ואם אין דבר החוצץ כדינו, זה אינו נוגע לו כלל, אשר באמת באם ח"ו התפילין אינם כשרים, או שאינם מניחם כדינם, ה"ה ח"ו בכלל קרקפתא דלא מנח תפילין¹⁴⁰, ועוד גרוע יותר¹⁴¹, דמי שר"ל אינו מניח תפילין, הרי סוף כל סוף יעשה תשובה, משא"כ זה, שאין התפילין שלו או הנחתן כדינו, הרי אינו יודע כלל שצריך לתשובה, דכל אחד

134) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. ילקוט שמעוני תהלים רמז תשב.

135) בד"ה אז ישיר עטר"ת שבערה 1: "דההפרש בזה הוא דקרבן הוא על השוגג שמק"נ ותשובה מועיל גם על המזיד זדונות נעשים לו זכיות כו". וראה ד"ה וכל אדם לא יהי' באוהל מועד תשכ"ג (ספר המאמרים מלוקט ח"ה ע' יח. בהוצאה החדשה — ח"א ע' עז): "והחילוק שבין מענה התורה למענה הקב"ה, אף שגם מענה התורה יביא אשם ויתכפר לו הו"ע התשובה (שאו דוקא מכפר הקרבן), מבאר הצ"צ [אוה"ת יוה"כ פ"ס ע' א' תקנו ואלך]. וראה גם המשך תערי"ב ח"ג ע' א' רנב], שמצד התורה, חכמתו של הקב"ה, ע"י התשובה נעשים הזדונות (רק) כשגגות (וע"י הקרבן מתכפר שוגג זה), ומצד הקב"ה שלמעלה מתורה, ע"י התשובה מתכפרים הזדונות, ויתירה מזו, שנהפכים לזכיות". וראה ע"ז בלקו"ש ח"ד ע' 1152 הערה 12.

136) יומא פו, ב. וראה תניא פ"ז.

137) ראה תניא פכ"ה. אגה"ת פ"א.

138) ראה יומא פה, ב.

139) כ"ה בכ"ק ובהעתקה. ואוצ"ל: לא זו בלבד.

140) ראה ר"ה יז, א.

141) ראה גם שיחת כ"י כסלו שנה זו (תרצ"ב).

שהתורה היא בחי' משל לא"ס קדמונו של עולם, דמשל הוא לבוש, ובלבוש הרי יש הפרש אם המלך לבוש בהלבוש או שאינו מלוכש בו. ועם היות דגם בעת שאינו לבוש בו הי' ג"כ לבוש המלך וכמ"ש¹²⁹ יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך, דמאחר שכבר הי' לבוש בו, ה"ה לבוש המלך, מ"מ אינו דומה, דבעת שהוא לבוש בו הוא נראה ונגלה לעין כל שהוא לבוש המלך. דבתורה הוא ההפרש בין גליא שבתורה לפנימית התורה, דגליא שבתו' הוא לבוש המלך שזהו חכמתו ורצונו ית' והמלך לבוש בו הוא האוא"ס שבתו', ופנימית התורה שהיא טעמי תורה ואוא"ס הבל"ג, ומ"מ הרי באה ג"כ בידיעה והשגה, וההפרש הוא דבגליא שבתו' ההשכלה בגילוי והמאור שבה בעולם, ובפנימית התו' גם המאור הוא בגילוי. והכוונה בהעבודה דלימוד התו' הוא שיהי' גילוי העצמות, והיינו דגם בגליא שבתו' יהי' המאור בגילוי. וזה ממשיכי' נש"י, כי הנשמות הן בעצם למעלה מהתו', וכנ"ל דמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, וכמ"ש במ"א¹³⁰ דבמדרי' הנאצלים הנה התורה היא בחכ' דא"ק, והנשמות הם בבחי' דוגמת עתיק שלעילא מגולגלתא דא"ק כנ"ל. וזהו דכתיב (יהושע ז ט) ומה תעשה לשמך הגדול, ואי' בירושלמי תענית פ"ב ה"ו ומה תעשה לשמך הגדול שהוא משותף בנו, שהוא בחי' מל' דא"ס דשם מעלת הנשמות.

יד) והנה כשם שבעולמות הנאצלים הרי גדלה מעלת מדריגת הנשמות על מעלת מדריגת התורה, היינו הן בעולם האצי' הרי מעלת מדרי' הנשמו' למעלה ממעלת מדרי' התורה, דאורייתא מחכ' נפקת, והנשמות הן בבחי' פנימית החכ' שהוא שם ע"ב, וכמא"י¹³¹ פנימית אבא פנימית עתיק שהוא בחי' איתן שבנשמה¹³², שהוא התוקף שבהנשמה לעמוד בנסיון ולדחות כל מונע ומעכב על לימוד התורה וקיום המצות בפו"מ במס"נ, שהיא נקודת היהדות שבכאו"א מישראל, והן למעלה יותר בפרצוף א"ק שהוא הפרצוף הראשון שאחר הצמצום, הנה התורה היא בחכ' דא"ק ונשמות בבחי' שמו הגדול שהוא בחי' מל' דא"ס, הנה כמו"כ בהמדרי' שלפני הצמצום הנה התורה היא בחכ' דא"ס, ונש"י מושרשין בעצמות א"ס. דהנה כתי' (משל"י¹³³) ואהי' אצלו שעשועים, שהם בחי' שעשועים העצמים שבתו', והיינו בחי' תענוג העצמי המתלבש בחכ'. והנה לבד זאת דכל לבוש הוא רק בהתפשטות כנ"ל, הנה עוד זאת דכל מתלבש הרי המתלבש ובמה שמתלבש הם ב' ענינים, ונשמות הן בבחי' תענוג העצמי ממש, ולא עוד אלא שהן ממשיכים בחי' תענוג

שהיא למעלה, בבחי' מזל שהם המקיפים דנשמה, ולמעלה יותר לעצם הנשמה כנ"ל, שבהן ועל ידם ה"ה מעלה ומקשר את התורה בעצמות א"ס ב"ה. דבהעבודה שבלימוד התורה הרי יש בזה סדר והדרגה, וכאמרז"ל (פסחים דס"ח ע"ב) מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' עביד, היינו לתקן נפשו, דעם היות שהנשמה ירדה למטה ומתלבשת בגוף גשמי ובעולם שהוא חומרי, ומ"מ תהי' הנשמה אחוזה וקשורה באלקות, הנה זהו ע"י לימוד התורה, וע"ז הוא דאמר רב ששת¹³⁴ חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי, ואח"כ הוא לימוד התורה לשמה. דהנה התורה למטה נתלבשה בדברים וענינים גשמיים, כמו ד' רשויות דשבת והדומה, וענינם למעלה בעולמות העליונים הרוחנים הוא ג"כ בזה, אלא שהוא ברוחניות, דד' רשויות דשבת רה"ר הוא עולם התהו ורה"י הוא עולם התיקון¹³⁵, ולימוד התורה לשמה הוא בב' הענינים, הא' להמשיך בחי' התורה כמו שהיא למעלה, והיינו דתורה כמו שהיא באצי' כנ"ל תהי' בגילוי למטה, והב' דלימוד התורה לשמה הוא לחבר התורה שלמעלה עם א"ס ב"ה, וכדאי' בספר הבהיר¹³⁶ דוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה, דהנה תורה למעלה היא בחי' חכ', ותורה וחכ' נקראים שניהם ראשית, דבכח' כתי'¹³⁷ ראשית חכמה ובתורה אמרז"ל¹³⁸ שנקראת ראשית, להיות התורה היא בספי' החכ', וכמאמר¹³⁹ אורייתא מחכ' נפקת, וחכ' ה"ה ג"כ באין ערוך לגבי עצמות, וכמ"ש¹⁴⁰ כולם בחכ' עשית, דגם בחי' ספי' החכ' נחשבת כעשי'¹⁴¹, דכשם שעשי' היא באין ערוך כך החכ' היא ג"כ באין ערוך, והגם דבחי' חכ' היא ראשית, ומ"מ הרי אינה עצמות, וכמו בנפש האדם למטה, הרי כח החכ' אינה עצמות הנפש רק כח הנפש, והגם דכח החכ' אינה דומ' לשארי הכחות, דכח החכ' הרי מתאחד ממש עם הנפש עד שהנפש נקראת ע"ש החכמה נפש המשכלת, מ"מ ה"ז אינו עצמות הנפש¹⁴², וכן הוא בספי' החכ' למעלה שאינה בערך אל העצמות. וזהו שעל התו' נאמר¹⁴³ כאשר יאמר משל הקדמוני,

(119) פסחים שם.

(120) עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב. וראה לקוטי הש"ס להאריז"ל ריש מסכת שבת.

(121) סנ"ח (סקצ"ו). זח"ג רכב, ב ברע"מ. תולעת יעקב (לבמח"ס עבוה"ק) סוד השבת כח, ד. עבוה"ק חלק העבודה פכ"ד. לקו"ת שלח מז, ג (במעין החכמה). שם נא, א (בס' הבהיר. נ"א במעין החכמה). אוה"ת במדבר (שבועות) ע' קעז. קעט. קצא ואילך. נ"ך ח"ב ס"ע תקיד.

(122) תהלים קיא, י.

(123) ילקוט שמעוני בראשית רמז ב. פרש"י בראשית א, א.

(124) זרה ח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

(125) תהלים קד, כד.

(126) ראה תניא פ"ב בהגהה. שעהיוה"א פ"ט. המשך מים רבים תרל"ו פ"ז. ובכ"מ.

(127) ראה ספר המאמרים תרע"ח ע' שס ואילך. עטר"ת ע' שעט ואילך. תרצ"ו ע' 51 ואילך.

(128) שמואל"א כד, יד. רש"י: משפטים כא, יג; מכות י, ב. — נתבאר בתו"א מגילת אסתר

צח, ב ואילך.

(129) אסתר ו, ח.

(130) ראה ביאורי הזהר להצ"צ שם (ע' רסב ואילך. ע' ערב ואילך).

(131) רמ"ז לח"ג רס, ב. רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ

ח"ג ע' שלה ואילך. וש"נ. ספר המאמרים ה'ש"ת ע' 49. וש"נ.

(132) ראה אגרות-קודש שם. ד"ה ראה אנכי שנה זו (תרצ"ב). וש"נ.

(133) ח, ל (בקיצור לשון). וראה תניא קו"א קסא, א. לקו"ת במדבר יז, ד ואילך.